

információ, igen későn ide egy legalább két periódusú, robusztus tornyot emeltek.

A felsővárat Ny-ról és É-ről a szikla derekára épített falakkal határolt alsóvár öleli körül. A Ny-i külső falnak szintén van egy korai periódusa. Az alsó- és a felsővár Ny-i falai között húzódó falszorost feltételezésem szerint a későbbiekben beépítik. Az előkerült leletanyag zömében 15–16. századi, az alsóbb, sziklához közeli feltöltési rétegekből korai, 13. századi kerámiák nagy darabjai kerültek elő. A kutatás meglepő eredménye, hogy a zárórétegek 17. századi leletanyagot tartalmaznak.

A munka során több gótikus építészeti tagozatra bukkantunk. Az É-i toronyba másodlagos ablakelemen kívül a plató D-i részén egy kandalló élszedett eleme és kváder került elő. Feltehetően egy teljes kapu in situ helyzetben található a 2. sziklakapu feletti részen.

A munkát a Drégelyvár Alapítvány által pályázott pénzből folytattuk.

MAJCHER TAMÁS

101. Dunafalva, római ellenerőd

(Bács-Kiskun megye) Ró, Á, Kö

2000. szeptember 19-én lakossági értesítést kaptunk arról, hogy az ellenerőd csekély maradványait szétverik, köveit elszállítják.

Október 16-án Székely György régésszel megtekintettük a helyszínt. 274 cm-es vízállás mellett a romok jó része a partra került. A kikötő D-i bástyájának Ny-i (Duna felőli) falán látszik, hogy újabb kövek hiányoznak. Magam a rombolást kis mértékűnek láttam. Sajnos éppen ez a fal van a víz alatt.

Árpád-kori és középkori cserepeket is gyűjtöttünk innen.

KŐHEGYI MIHÁLY

102. Dunakeszi, Alagimajor, templomrom

(Pest megye) Kö

A millenniumi műemlék-helyreállítások keretében 2000. év tavaszán került sor a Dunakeszihez tartozó Alagimajor területén álló templomrom régészeti kutatására. A templom a középkori Alag falu plébánia-temploma volt. A falu birtokosa a köznemesi származású Alagi-család volt, akiről az első adatunk 1328-ból származik. A falu történetére, az Alagi-család peres ügyeire vonatkozóan számos adat áll rendelkezésünkre. Ezekből kiderül, hogy a 15. század végén Mikófalvi Bekény Dénes tulajdonába került. A templom patrónusa Szűz Mária volt.

Az ásatás igazolta a korábbi évtizedekben készült felméréseket és előkerültek a kváderfalú körtemplom 7,65 m átmérőjű hajójának falai, annak többé-kevésbé épségben megmaradt, élszedett lábazati párkányának maradványai. A templom félköríves szentélyzáródása a későbbi poligonális szentély építéskor – majd újabb

bolygatásoknak köszönhetően – az alapfalakig elbontásra került, mindössze északi íves indításának maradványai voltak azonosíthatók a kései szentély É-i falában. Ebből, valamint a szentélyfal kisedési árkanak elhelyezkedéséből szerkeszthettük ki azt a körívet, mely hipotetikusan a szentély alakját megadja.

A körtemplom legkorábbi padlója még a középkorban lemélyítésre került, így nem tudjuk, milyen viszonyban volt azzal a kis fürkével, melynek maradványait az É-i hajófalban a korai szentély indításánál találtuk meg. Valószínűleg szószék, esetleg mellékoltár állhatott itt. A bejárat DNy-ról nyílt, a kapu Ny-i kávéjában megtalált fészkek valószínűleg kapu bélletének emléke. Ehhez tartozhatott az oszlopbéllet-lábazat, mely ősszel a tereprendezés során került elő. Az attikai tagozat meredek profilozása Magyarországon 12. századi faragványainkon figyelhető meg, továbbélésével a 13. század elején is számolhatunk falusi templomainknál. Az ásatást követően egy fa kivágásakor előkerült háromeres levél- és indamotívummal díszített, szintén a kapuzathoz tartozó fejezet korát – az analógiák ismeretében – a 12. század közepéig lehet felkelteni. A körtemplom keletkezésekor viszont figyelembe kell vennünk, hogy kváderfalú falusi templomokat hazánkban nem építettek a 12. század vége előtt. Mindezek alapján a körtemplom korát a 12. század második felére határoztuk meg, azzal a megjegyzéssel, hogy véleményünk szerint a fejezettöredék díszítőmotívumát falusi templomok esetében a szakirodalomban megadottnál későbbre is lehet kelteni. Más keltező leletanyag a rom bolygatottsága miatt nem került elő. Feltehetően már ekkoriban elkészült a templom körítőfala, melynek egyes szakaszait a tereprendezés során figyelhettük meg.

Később épült a legyező alakú sekrestye, melynek padlószintje talán még a körtemplom legkorábbi, magasabb szintjéhez igazodott. A hajófalba tört utólagos bejárat mindenesetre már figyelembe vette a már említett fürkét. A templompadló lesüllyesztésekor lépcső vezetett fel a sekrestyébe.

A 14–15. században épülhetett a ma is magasan álló, támpillérekkel erősített poligonális szentély, melynek pastofórium-fülkéjét és egy középosztós ablakának könyöklőkövét még ma is láthatjuk a falban. A szentély új téglapadlót kapott és átalakították az említett románkori fürkét is. Egykori boltozatának már csak lenyomata van meg a szentélyfalon, ugyanis később új boltozat készült, melynek ma is látható indításai magasabbra kerültek a korábbi konzoloknál. Az új boltozat kétszer hornyolt bordákkal készült, rajtuk a rózsaszínű festéssel és még egy meszeléssréteggel. E profil alapján az átboltozás korát a 15. század végére–16. század elejére keltezzük, és valószínűleg Mikófalvi Bekény Dénes személyéhez köthetjük. A rom helyreállítása folyamatban van. Építész Máté Zsuzsanna, kerttervező Szabadics Anita (Állami Műemlék-helyreállítási és Restaurálási Központ).

FÜLÖP ANDRÁS